

Οι κατακόμβες της Μήλου (Αθανάσιος Κίμων Ευθυμίου, Δημοσιογράφος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η Μήλος, το πέμπτο σε μέγεθος νησί των Κυκλάδων, κατοικήθηκε ήδη από το 3300 π.Χ. με σημαντική παρουσία κατά την αρχαιότητα. Οι παλαιοχριστιανικές κατακόμβες, τόποι λατρείας των πρώτων Χριστιανών στο νησί, αποτελούν σημαντικό χριστιανικό μνημείο του τόπου μας.

Η Μήλος είναι το πέμπτο σε μέγεθος νησί των Κυκλάδων, με χαρακτηριστικό το πεταλοειδές σχήμα της. Έχει τον μεγαλύτερο κόλπο της Ελλάδας, μετά από αυτόν της Σούδας στην Κρήτη. Η ηφαιστειακή ενέργεια που έδρασε στην Μήλο, οδήγησε στο σχηματισμό δύο ηφαιστειών, της Φυριπλάκας και του Τράχηλα, που σήμερα είναι σβησμένα. Αποτέλεσμα, το έδαφός της είναι πλούσιο σε ορυκτά όπως

οψι(δι)ανό, καολίνη, αργυρομεταλλεύματα, βαρυτίνη κ.ά. Από οψιδιανό κατασκευάστηκαν εργαλεία και όπλα από την νεολιθική εποχή.

Ιστορικά στοιχεία

Ο αρχαιολογικός χώρος της Φυλακωπής κατοικήθηκε ήδη από το 3300 π.Χ. Εκεί έγιναν ανασκαφές από την Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή των Αθηνών, ήδη από το τέλος του 19ου αιώνα. Στην δεκαετία του 1970 ανακαλύφθηκε ένα μυκηναϊκό «ιερό» και ένα «μέγαρο». Εκτός από την προοικιστική εποχή, έχουμε άλλες τέσσερις οικιστικές περιόδους που φθάνουν μέχρι το 1100 π.Χ. Στην πρώτη περίοδο υπήρχε σχέση με τις Κυκλάδες, στην δεύτερη και την τρίτη με την Κρήτη, ενώ στην τέταρτη η σχέση ήταν με τις Μυκήνες.

Κατά τον 10ο αιώνα π.Χ φαίνεται να ιδρύεται από Δωριείς νέα πόλη στην περιοχή Κλήμα, όπου συνέχισε μέχρι το τέλος της αρχαιότητας. Οι κάτοικοι του νησιού πολέμησαν στην ναυμαχία της Σαλαμίνας. Επειδή οι Μήλιοι προτίμησαν την ουδετερότητα στον Πελοποννησιακό Πόλεμο, εσφάγησαν από τους Αθηναίους, ενώ τα γυναικόπαιδα πωλήθηκαν για δούλοι. Η διαχρονική τιμωρία όσων αρνούνται την υποταγή στον εκάστοτε ισχυρό. Στην Μήλο βρέθηκαν τα αγάλματα του Ποσειδώνα, που είναι στο Αρχαιολογικό Μουσείο στην Αθήνα και της Αφροδίτης, που βρίσκεται στο Μουσείο του Λούβρου στο Παρίσι.

Η Μήλος πρέπει να δέχθηκε πολύ νωρίς τον Χριστιανισμό, όπως φαίνεται από τις παλαιοχριστιανικές κατακόμβες. Στα βυζαντινά χρόνια περιλαμβανόταν στο θέμα του Αιγαίου. Κατά την Φραγκοκρατία ανήκε στο δουκάτο του Αιγαίου. Το 14ο αιώνα ιδρύεται ο οικισμός της Ζεφυρίας, που στην συνέχεια αναπτύχθηκε ιδιαίτερα. Το κλίμα της Ζεφυρίας όμως ήταν νοσηρό και τελικά εγκαταλείπεται ύστερα από περίπου τέσσερις αιώνες. Μετά τους Φράγκους και τους Ενετούς έρχονται οι Τούρκοι.

Τον 17ο αιώνα εγκαθίσταται στην Μήλο ο κρητικός αγιογράφος και ιερέας Εμμανουήλ Σκορδίλης από τα Χανιά της Κρήτης. Για έναν αιώνα περίπου λειτούργησε στο νησί αγιογραφικό εργαστήριο. Γύρω στην ίδια εποχή και για τρεις αιώνες έχουμε τους Μήλιους «πιλότους» (πλοηγούς πλοίων), που άκμασαν κατά την εποχή της πειρατείας. Οι πιλότοι αυτοί χρησιμοποιούνταν από ευρωπαϊκές χώρες για την ναυσιπλοία στο Αιγαίο. Το κέντρο του νησιού επανέρχεται από τον 19ο αιώνα κοντά στον χώρο, όπου ήταν και κατά την κλασική αρχαιότητα. Μετά την δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους, πρόσφυγες από τα Σφακιά της Κρήτης ιδρύουν το λιμάνι του Αδάμαντα.

Οικογενειακοί τάφοι στην κατακόμβη Α.

Κατακόμβες

Οι κατακόμβες αποτελούνται από σύμπλεγμα τριών μεγάλων υπόγειων στοών (Α, Β και Γ) και υπάρχει και ένας νεκρικός θάλαμος. Η είσοδος βρίσκεται κοντά στον σημερινό οικισμό της Τρυπητής, την αρχαία αγορά και το αρχαίο θέατρο. Το 1844 τις επισκέπτεται ο γερμανός αρχαιολόγος L. Ross, οπότε είχαν ήδη συληθεί. Από ελληνικής πλευράς έχουμε το 1907 τον Γεώργιο Λαμπάκη και το 1928 τον Γεώργιο Σωτηρίου, που τις μελετά συστηματικά. Το πλάτος κάθε στοάς ποικίλλει από 1 μέχρι 5 μέτρα και έχουν διαφορετικό ύψος. Τάφοι είναι λαξευμένοι στα τοιχώματα αλλά και στο δάπεδο, δηλαδή αποτελούν ένα υπόγειο νεκροταφείο. Οι λαξευμένες καμάρες-τάφοι στα τοιχώματα λέγονται αρκοσόλια. Η επιφάνεια χρωματιζόταν και σε ορισμένα αρκοσόλια υπάρχουν επιγραφές με ονόματα. Σώζεται επίσης και μονόγραμμα του Χριστού. Το πρόβλημα της σαθρότητας του πετρώματος έχει αποτελέσει αντικείμενο έρευνας επιστημόνων διάφορων ειδικοτήτων, όπως αναφέρει η αρχαιολόγος Ευγενία Γερούση στο βιβλίο της «Μήλος-τα χριστιανικά μνημεία του νησιού».

[Συνεχίζεται]